יח: עושין פסין פרק שני עירובין

יד ליד לא ינקה רע. לאו היינו קרא דדרים בסוטה (דף ד:) לענין גסות הרוח דהתם דרים מקרא מ"דתועבת ה' כל גבה לב יד ליד וגו' וקרא דהכא היינו יד ליד לא ינקה רע וחרב לדיקים נמלט:

מתניתא לה רב נחמן בר יצחק. לאמר לאו היינו רב נחמן סתמא: **ולא** אחורי בית הכנסת **בשעה שהצבור מתפללין.** מתוספתא דמגילה (פרק ג) מניח אין פותחין בתי כנסיות אלא למזרח שכן מצינו במשכן שנא' (במדבר ג) והחונים לפני המשכן קדמה וגו' מזרחה וגו' ונראה דקסבר הא' תנא דסיכיה במערב והיו משתחוים למערב לו היתה א"י והכמ"ק במערבם דכתיב (דה"ב ו) (ויתפללו) (והתפללו) דרך אולם וכתיב (דניאל ו) וכוון פתיחן ליה בעליותיה נגד ירושלם והשתא לכאורה נראה דאחורי בית הכנסת היינו לצד האחרון ומיהו אין נראה מ"(דבסוף פרק) קמא דברכות (דף ו:) אמרינן ההוא גברא דהוה מצלי אחורי בי כנישתא א"ל אליהו כדו בר קיימת קמי מרך פירוש כשתי רשויות וקאמר לא שנו אלא דלא קא מהדר אפיה לבי כנישתא אבל מהדר אפיה לבי כנישתא לית לן בה ואם היה עומד לצד האחרון כ"ש דלא מהדר אפי' לבי כנישתא מ"דתמהו כשני רשוי' שהצבור משתחוי' למזרח והוא משתחוה למערב ועוד דאמר התם בפר' הרואה (דף פח.) אסור לו לאדם לעבור אחורי בית הכנסת בשעה שהצבור מתפללין ולא אמרן אלא דליכא פיתחא אחרינא לית לן בה א"כ משמע לפי שעובר לפני הפתח ואינו נכנס ונראה דאחורי בית הכנסת היינו לצד פתח היכל"ג ובוקא אחורי לפי שהוא אחורי העם: **מרוריין** בוית. מ' היינו אילן של זית והוא מר ואילן נמי מקרי זית דכתיב (שמות טו) ויורהו ה' עץ ד' ודרשינן זה זית שאין לך מר מאילנות כמו זית מ"):

כל הנשמה. פר"מ קרי ביה הנשמה נדגש **נתברכו** שביניה. והא דאמר (בפ"כ פ' מחוקומין) ושממו עליה אויביכם שזו היא מדה טובה שאינה טוענת פירות בשעה שאין שריוין בה כאן היו בני יהודה שכיניה אי נמי שאינה מוליאה כל כך כמו בשאר עליה:

**והעלה זרעי תאנים על בשרו מאה ושלשים שנה כי קאמרינן ההוא בשבבת זרע דחזא לאונסיה ואמר רבי ירמיה בן אלעזר מקצת שבחו של אדם אומרים בפניו וכולו שלא בפניו מקצת שבחו בפניו דכתיב [7]כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה כולו שלא בפניו דכתיב [8]נח איש צדיק תמים היה בדורותיו וא"ר ירמיה בן אלעזר מאי דכתיב [9]והנה עלה זית טרף בפיה [10]אמרה יונה לפני הקב"ה רבש"ע יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך ואל יהיו מתוקין כדבש ותלוין ביד בשר ודם כתיב הכא טרף וכתיב התם [10]הטריפני לחם חוקי [9]וא"ר ירמיה בן אלעזר [2]כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב שנאמר [11]ולא אמר איה אלוה עושי נותן זמירות בלילה ואמר רבי ירמיה בן אלעזר מיום שחרב בית המקדש דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות שנאמר [12]כל הנשמה תהלל יה הללויה [7]ואמר רבי ירמיה בן אלעזר נתקללה בבל נתקללו שכיניה נתקללה שומרון נתברכו שכיניה נתקללה בבל נתקללה שכיניה דכתיב [13]ושמתיה למורש קיפוד ואגמי מים נתקללה שומרון נתברכו שכיניה דכתיב [14]ושמתי שומרון לעי השדה למטעי כרם כמאה רבינו שקבל תורה מימיני של הקב"ה, לא ינקה רע, וקרא כתיב מתפתי (שם). עם הארץ היה. לא שמש תלמידי חכמים, שלא למד משנה זו שבניתו לא יהלך אדם אחורי אשה בשביל להסתכל בה, אפי' הוא כמשה רבינו וכו' עליו הכתוב אומר יד ליד לא ינקה רע. פי' שקיבל התורה מידו של הק' [ב"ה] לא ינקה מדין גיהנם. מנוח עם הארץ היה שנא' וילך מנוח אחרי אשתו. והלא באלקנה כתיב וילך אלקנה אחרי אשתו. ובאלישע כתיב ויקם וילך אחריה. אלא מאי אחריה אחרי דבריה ואחרי עצתה. אמר ר"י אחרי אי' ולא אחורי אשה. אחרי אשה ולא אחורי בית הכנסת [6]. אחורי בית הכנסת ולא אחורי בית ע"ז, בשעה שהצבור מתפללין. היה ר"מ אומר אדם הראשון חסיד גדול היה כיון שראה שנקנסה מיתה עליו ישב בתענית ק"ל שנה, ופירש מן תורה והעלה זרעי תאנים על בשרו. ופרקינן שכבת זרע דחזה לאונסו. פי' קרי נעשו שידין ולילין. אומר מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו כו'. אמרה יונה רבון העולמים יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך ואל יהו מתוקין כדבש בלילה אינו חרב, שנאמר ולא אמרו איה אלוק עושי נותן זמירות בלילה. א"ר ירמיה בן אלעזר מיום שחרב בהמ"ק דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות שנא' כל הנשמה תהלל יה. פי' הנשמה (בדגש) כדכתיב הארץ הלוו הנשמה, פי' משנעשית א"י נשמה הילולו של הקב"ה בי"ה כתיב השם והוא ככל השם. ומפורש במנחות בגמ' דהקומץ. וי"א כיון שאין אומרים שם ככתובו אלא במקדש ובמדינה בכניניו. וחציו ככולו. כיון שנחרב בית המקדש מהללין שבח הק' בחציו בחצי השם שהוא חשוב ככולו. נתקללה בבל נתקללו שכיניה. שנאמר ושמתיה למורש קיפוד ואגמי מים ונטאטיתיה במטאטאי השמד. נתקללה שומרון נתברכו שכיניה. שנאמר ושמתיה לעי השדה למטעי כרם לשכיניה.

ע"ן משפט נר מצוה

ג א מיי' פכ"ח מהלכות תפילה הלכה כב סמג לאוין קכה טוש"ע אה"ע סימן כח סעיף ח:
ד ב מיי' פ"ו מהלכות תפילה הל"ח סמג עשין יט טוש"ע או"ח סימן ל סעיף ח:
ה ג מיי' פ"ג מה"ל תי"ת הל' ט"ו טור שו"ע יו"ד סימן רמו סעיף כד:

תורה אור השלם

1. וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבִאֵהָ אֶל הָאָדָם: בראשית ב כב
2. יַד לְיָד לֹא יִנָּקֶה רָע וְזֶרַע צַדִּיקִים נִמְלָט: משלי יא כא
3. וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מָנוֹחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֶל הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הַאַתָּה הָאִישׁ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶל הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי: שופטים יג יא
4. וַתֹּאמֶר אַם הַנַּעַר חַי יְיָ וְחַי נַפְשֶׁךָ אִם אֶעְזָבֶךָ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אַחֲרֶיהָ: מלכים ב ד ל
5. וַתָּקָם רִבְקָה וְנַעֲרֹתֶיהָ וַתִּרְכַּבְנָה עַל הַגְּמַלִּים וַתֵּלַכְנָה אַחֲרֵי הָאִישׁ וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת רִבְקָה וַיֵּלֶךְ: בראשית כד סא
6. וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת: בראשית ה ג
7. וַיֹּאמֶר יְיָ לְנֹחַ בֹּא אַתָּה וְכָל בֵּיתֶךָ אֶל הַתֵּבָה כִּי אֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה: בראשית ז א
8. אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ: בראשית ו ט
9. וְהִנֵּה אֵלָיו הִיא עֹנָה לְעֵת עֶרֶב וְהִנֵּה עֲלֵה זָיִת טָרָף בְּפִיהָ וַיֵּדַע נֹחַ כִּי קَלּוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ: בראשית ח יא
10. שֹׁוא וְדֹבֵר כָּזָב הָרְחֵק מִמֶּנִּי רֵאשׁ וְעֹשֶׁר אַל תִּתֶּן לִי הַטְרִיפֵנִי לֶחֶם חֻקִּי: משלי ל ח
11. וְלֹא אָמַר אַיֵּה אֱלוֹהַּ עֹשַׂי נֹתֵן זְמִרוֹת בַּלָּיְלָה: איוב לה י
12. כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּ יָהּ: תהלים קנ ו
13. וְשַׂמְתִּיהָ לְמוֹרַשׁ קִפֹּד וַאֲגַמֵּי מָיִם וְטֵאטֵאתִיהָ בְּמַטְאֲטֵא הַשְׁמֵד נְאֻם יְיָ צְבָאוֹת: ישעיהו יד כג
14. וְשַׂמְתִּי שֹׁמְרוֹן לְעִי הַשָּׂדֶה לְמִטְעֵי כָרֶם וְהַגַּרְתִּי לְעִי אֲבָנֶיהָ וְיִסַּדְתִּיהָ אֲגַלִּים: מיכה א ו

רבינו חננאל

ויביאה. מלמד שעשה הקדוש ברוך הוא שושבינות לאדם הראשון, מיכן לגדול שעושה שושבינות לקטן ואל ירע לו. תניא לא יהלך אדם אחרי אשה בשוק ואפי' היא אשתו, ואפילו אחותו נזדמנה בנשר יסלקנה לצדדין. [ו]כל העובר על הנהר אחורי אשה אין לו חלק לעולם הבא. ת"ר המרגה מעות ליד האשה בשביל להסתכל בה, אפי' הוא כמשה רבינו וכו' עליו הכתוב אומר יד ליד לא ינקה רע. פי' שקיבל התורה מידו של הק' [ב"ה] לא ינקה מדין גיהנם. מנוח עם הארץ היה שנא' וילך מנוח אחרי אשתו. והלא באלקנה כתיב וילך אלקנה אחרי אשתו. ובאלישע כתיב ויקם וילך אחריה. אלא מאי אחריה אחרי דבריה ואחרי עצתה. אמר ר"י אחרי אי' ולא אחורי אשה. אחרי אשה ולא אחורי בית הכנסת [6]. אחורי בית הכנסת ולא אחורי בית ע"ז, בשעה שהצבור מתפללין. היה ר"מ אומר אדם הראשון חסיד גדול היה כיון שראה שנקנסה מיתה עליו ישב בתענית ק"ל שנה, ופירש מן תורה והעלה זרעי תאנים על בשרו. ופרקינן שכבת זרע דחזה לאונסו. פי' קרי נעשו שידין ולילין. אומר מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו כו'. אמרה יונה רבון העולמים יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך ואל יהו מתוקין כדבש בלילה אינו חרב, שנאמר ולא אמרו איה אלוק עושי נותן זמירות בלילה. א"ר ירמיה בן אלעזר מיום שחרב בהמ"ק דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות שנא' כל הנשמה תהלל יה. פי' הנשמה (בדגש) כדכתיב הארץ הלוו הנשמה, פי' משנעשית א"י נשמה הילולו של הקב"ה בי"ה כתיב השם והוא ככל השם. ומפורש במנחות בגמ' דהקומץ. וי"א כיון שאין אומרים שם ככתובו אלא במקדש ובמדינה בכניניו. וחציו ככולו. כיון שנחרב בית המקדש מהללין שבח הק' בחציו בחצי השם שהוא חשוב ככולו. נתקללה בבל נתקללו שכיניה. שנאמר ושמתיה למורש קיפוד ואגמי מים ונטאטיתיה במטאטאי השמד. נתקללה שומרון נתברכו שכיניה. שנאמר ושמתיה לעי השדה למטעי כרם לשכיניה.

(ו) לא יהלך אדם אחרי אשה בשוק. ת"ר המרגה מעות ליד האשה בשביל להסתכל בה, אפי' הוא כמשה רבינו וכו' עליו הכתוב אומר יד ליד לא ינקה רע. פי' שקיבל התורה מידו של הק' [ב"ה] לא ינקה מדין גיהנם. מנוח עם הארץ היה שנא' וילך מנוח אחרי אשתו. והלא באלקנה כתיב וילך אלקנה אחרי אשתו. ובאלישע כתיב ויקם וילך אחריה. אלא מאי אחריה אחרי דבריה ואחרי עצתה. אמר ר"י אחרי אי' ולא אחורי אשה. אחרי אשה ולא אחורי בית הכנסת [6]. אחורי בית הכנסת ולא אחורי בית ע"ז, בשעה שהצבור מתפללין. היה ר"מ אומר אדם הראשון חסיד גדול היה כיון שראה שנקנסה מיתה עליו ישב בתענית ק"ל שנה, ופירש מן תורה והעלה זרעי תאנים על בשרו. ופרקינן שכבת זרע דחזה לאונסו. פי' קרי נעשו שידין ולילין. אומר מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו כו'. אמרה יונה רבון העולמים יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך ואל יהו מתוקין כדבש בלילה אינו חרב, שנאמר ולא אמרו איה אלוק עושי נותן זמירות בלילה. א"ר ירמיה בן אלעזר מיום שחרב בהמ"ק דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות שנא' כל הנשמה תהלל יה. פי' הנשמה (בדגש) כדכתיב הארץ הלוו הנשמה, פי' משנעשית א"י נשמה הילולו של הקב"ה בי"ה כתיב השם והוא ככל השם. ומפורש במנחות בגמ' דהקומץ. וי"א כיון שאין אומרים שם ככתובו אלא במקדש ובמדינה בכניניו. וחציו ככולו. כיון שנחרב בית המקדש מהללין שבח הק' בחציו בחצי השם שהוא חשוב ככולו. נתקללה בבל נתקללו שכיניה. שנאמר ושמתיה למורש קיפוד ואגמי מים ונטאטיתיה במטאטאי השמד. נתקללה שומרון נתברכו שכיניה. שנאמר ושמתיה לעי השדה למטעי כרם לשכיניה.

(ז) כל"ל וכ"ה הגי' נגמ' כפי' ר"ת ברכות שם ד"ה ת"ר יומנן.

ממורת הש"ס

(א) ברכות פא. תמ' כלה פ"ל, ב) [כתבו תוספות בברכות פא. ד"ה אלא מעתה בני אלקנה דכתיב וילך אלקנה אחרי אשתו וגו' שיטום הוא שאין פסוק זה בכל המקרא ול"נ ליה ע"כ שוב מצאתי בכרש"ל יפן דפוס קרקא שנת ומלו"ה בברכות פא. התרץ לקרים הגי' ע"פ פסוקים מליקטים הרבה וכמנם בגדר דחוקה למאד ולכפוף הדה בעצמו ולפי פרש"י בפוסטים דפלגש בגבעה היה בתחילת ימי השופטים ת"ל לקיים הגירסא בשם חופן ע"ש ומעתה פי' רש"י דהכא בסגיין ד"ה אלקנה בגיא היה כתיבות וכו' ברוך לפני ולפנים, ג) [מהדרין קח: ע"ש], ד) [ברכות נח.], ה) [ב"מ כ:], ו) [ספרי ריש ברכה], ז) [מאלי הו], ח) [ב"מ:]: המיטות, ט) [ב"מ:]: מאחוריהם, י) [נדרים נו.], כ) [ב"מ: בתמהר], ל) [תענית נח.], מ) [מאלי נח:], נ) [נ"ל דנקרקן], ס) [אפסר כיון דהוסף מנוי גלפי ארון לא מיחוי בכ' רשויות [תו"י בשם מורי הרב דודי ז"ל], ע) [וש"ע תוס' פסחים לו. ד"ה מהו].

הגהות הב"ח

(א) גב' בשעה שהצבור מתפללין: (ב) רש"י ד"ה אומרים מקצת וכו' כתתניף בפניו בפניו כתיב כל"ל והד"מ:

גליון הש"ם

גמ' וא"ר בן אלעזר כל בית שנשמעין בו ד"ת בלילה. עי' סנהדרין דף נג ע"ח וע"ש דף קח ע"ב ופס פיסא ל"ר אלעזר: תוס' ד"ה בדורין בית היינו איל. עי' פסחים דף לו ע"ח תוס' ד"ה מה מרור: באר"ד ודרשי' זה ויר. מכילתא סוף פרשת בשלח פרשה ח:

מוסף רש"י

כדי לקבל את הפירות. שאם יהיה קצר מלמטה ירחב מלמעלה מהא התנוחה דוחקת את המכלים מלמעלה לכאן ולכאן, שהמשא מכביד עליהם (ברכות פא.). שרשיבינות. משתדל בהוקמו וכזיווגו (שם). ולמאן דאמר פרצוף. ומתחלתו היה מצד אחד זכר ונקבה מצד אחר, הי מינייהו סגי ברישא. אחוזי פרצוף היה מהלך לפנים (שם). ואפילו היא אשתו. נגלי הדבר (שם). נזדמנה על הנשר. אצת אש והיא לפניו (שם). יסלקנה לצדדין. עד שיעבור לפניה (שם). אחורי אשה בנהר. אחורי אצת אש, מגבהת בגדיה מפני המים וזה מתחכל בה (שם). יד ליד לא ינקה רע. אפילו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com